

Vabariigi Valitsuse määruse
“Udria maastikukaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

„Looduskaitseseaduse“ § 10 lõike 1 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus võtta määrusega ala kaitse alla ning kehtestada ala kaitsekord. Kavandatava Udria maastikukaitseala territoorium on olnud osaliselt kaitse all alates 1939. aastast, mil Sotsiaalminister 6. oktoobri otsusega “Sotsiaalministri otsus üksikute puude ja rändrahnude looduskaitse alla võtmise asjus” (RT 1939, 90, 688) võttis kaitse alla Utria rändrahnude külvi. Selle kaitse taastati 17. märtsil 1959 ENSV MN Looduskaitse Valitsuse juhataja käskkirjaga nr 25 “Riikliku kaitse alla kuuluvate rändrahnude, kivikülvide ja põlispuude nimekirja kinnitamisest”. Kaitseala moodustati Kohtla-Järve Rajooni RSN Täitevkomitee 16. detsembri 1986. a otsusega nr 13 “Utria jõe org ja parkmets”.

Vastavalt „Looduskaitseseaduse“ § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni „Looduskaitse seaduse“ alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid laiendatakse olemasolevat kaitstavat loodusobjekti ning kehtestatakse uus kaitse-eeskiri.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Ida- Virumaa Keskkonnateenistuse looduskaitse peaspetsialist Eimar Aidma (tel 3324414) ja spetsialist Ulla Kaur (tel 3324412), eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust, “Looduskaitse seadusele” vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust kontrollis Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna peaspetsialist Marika Erikson (tel 626 2880) Eelnõu keeleteoimetaja oli Enel Ormus (tel 626 2906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud õigusosakonna jurist Hannes Mädo (tel 626 0725).

2. Eelnõu sisu

Udria maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala*) kaitse-eesmärk on:

Perjatsi oja ja Narva-Jõesuu linna vahele jääva klindi, pangaaluste koosluste, elupaigatüübi, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab I lisas - püsitaimestuga liivarandade (1640)³, metsastunud luidete (2180), lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210), lubjakivipaljandite (8210), vanade laialehiste metsade (9020), rusukallete ja jääraaku metsade (pangametsade) (9180*), esmaste rannavallide (1210), merele avatud pankrandade (1230) kaitse; III kategooria liigi mets-kuukressi (*Lunaria rediviva*) kaitse.

Kaitsealune maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele neljaks sihtkaitsevööndiks ja kaheks piiranguvööndiks.

Kaitse-eeskirja kohaselt on inimestel lubatud kogu kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi. Kaitsealal on lubatud harrastuslik kalapüük ja jahipidamine.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse- eeskirjaga

lubatud töödel ja poollooduslike koosluste hooldamisel, valitsemisega seotud tegevusel, sihtkaitsevööndis kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, piiranguvööndis liinirajatiste hooldamiseks tehtavatel töödel ning piiranguvööndis maatulundusmaal metsamajandustöödel või põllumajandustöödel.

Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud ainult kaitseala valitseja poolt tähistatud kohtades. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal.

Kaitsealal on lubatud rahvaürituste korraldamine. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettavalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid, väljastada metsamajandamiskava, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut. Kaitseala valitseja nõusolekuta on keelatud anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, anda projekteerimistingimusi või ehitusluba.

Poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigilise koosseisu tagamiseks kohustuslik kaitsekorrast tulenev tegevus nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde harvendamine ja kujundamine.

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks ja taastamiseks.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine, välja arvatud Pimestiku ja Perjatsi sihtkaitsevööndis tee tehnovõrgu rajatise ja tootmisega mitteseotud ehitiste rajamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja nende hooldustööd, Udria sihtkaitsevööndis õppe- ja matkaraja rajamine, Pimestiku-, Udria ja Perjatsi sihtkaitsevööndis kaldakindlustuste rajamine.

Sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud hooldustööd kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks, Pimestiku ja Perjatsi sihtkaitsevööndis olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine, Pimestiku ja Perjatsi sihtkaitsevööndis koosluste kujundamine vastavalt kaitse eesmärgile, kusjuures metsakoosluse kujundamisel on kaitseala valitsejal õigus esitada nõudeid raieaja ja tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud teede- ja liinirajatiste ning kaldakindlustuste rajamine, uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine.

Piiranguvööndis on keelatud uuendusraie, välja arvatud turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluste liigilist ja vanuselist mitmekesisust, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, maavara kaevandamine, välja arvatud "Maapõueseaduses" sätestatud juhtudel valitsejaga kooskõlastatud kohtades. Keelatud on uue maaparandussüsteemi ja veekogu rajamine, biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine metsamaal ning looduslikul rohumaal.

Kaitse-eeskirjaga ei ole reguleeritud veesõidukitega sõitmist sest kaitsealale ei jää selleks sobivaid veekogusid. Samuti ei ole reguleeritud pilliroo ja adru varumist, sest kaitseala looduslikud tingimused seda ei võimalda.

Kaitseala tüübiks on valitud maastikukaitseala, kuna Udria kaitseala luuakse eelkõige siinse rannamaastiku ja klindi kaitseks.

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ja kaitse-eeskirja ning kaitseala tzoneeringu ja kaitsekorra kohta koostatud

ekspertarvamust. Kaitse- eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud sellises ulatuses, et need tagaks kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise.

Udria maastikukaitseala pindala on 375 ha, sellest eramaad 220 ha ja riigimaad 155 ha.

3. Maaomanike seisukohad

“Looduskaitseaduse” § 9 kohasele kaitse alla võtmise menetluse käigus on moodustatavast kaitsealast ja seal kehtima hakkavast kaitse-eeskirjast kinnisasja omanikke teavitatud posti teel tähtkirjaga. Välja on saadetud 17 kirja ning palutud avaldada arvamust, teha ettepanekuid ja esitada pretensioone. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ning ettepanekuid ei esitada, loetakse, et kinnisasja omanik on kaitse-eeskirjaga nõus.

Kaitseala moodustamisest ning seal kehtima hakkavast kaitse-eeskirjast teavitati tähtkirjaga ka Vaivara Vallavalitsust.

Udria kaitseala kaitse alla võtmise menetluse algatamise, avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu toimumise aja ja koha kohta avaldati teade Ametlikes Teadaannetes 6. detsembril 2004, 9. detsembril 2004. a üleriigilise levikuga ajalehes Maaleht ja 9. detsembril 2004 maakonnalehes Põhjarannik.

Udria maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu avalik väljapanek toimus 13.-27. detsembril 2004.a. Ida-Virumaa keskkonnateenistuses ja Vaivara vallavalitsuses.

Avalikustamisel tehtud ettepanekud ja arvamused on kokkuvõtlikult esitatud tabelis.

	Maaüksus	Pindala, ha		Ettepaneku sisu	Tulemus
		Kokku	Kaitsealal		
1.	Adra 85101:001:0213 Jõgeotste 85101:001:0280	9,9 6,5	0 5,2	Omanikud ei nõustu klindipealse osa kaitseala koosseisu arvamiselega.	Kaitseala välispiiri korrigeeriti ja jäeti üks kinnistu kaitsealast välja.
2.	Jõesuu 85101:002:0191	5	5	Ettepanek klindist ida poole jääv kaitseala osa arvata Udria piiranguvööndisse.	Udria piiranguvööndit laiendati mererannani.
4.	Suurtüki 85101:002:0203	6,7	6,7	Omaniku soov kinnistul asuvaid suurtükialuseid võsast puhastada ja vaadet avardada.	Piiranguvööndi kaitsekord ei sea selleks takistusi

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Udria maastikukaitseala kaitsekorra kavandamisel on lähtutud “Looduskaitseaduses” esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Ühenduse õigusele, eelkõige nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta.

Udria maastikukaitseala on Vabariigi Valitsuse 2004. a 05. augusti korralduse nr 615-k "Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" punkti 2 alapunkti 441 kohaselt Natura 2000 loodusala.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksuumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Määruse jõustumine ei too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

Vastavalt „Looduskaitseaduse“ § -le 19 on õigus peale kaitse-eeskirja kinnitamist algatada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, vahetamist riigile kuuluva kinnisasja vastu või maa riigile omandamist kinnisasja harilikule väärtusele vastava tasu eest. Kaitseala kaitse-eeskirja menetlemise ajal ei ole laekunud ühtegi ettepanekut maa vahetamise või riigile omandamise kohta.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub "Riigi Teataja seaduse" § 5 lõikes 5 sätestatud ajal.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Udria maastikukaitseala moodustamisest seal kehtima hakkavast kaitse-eeskirjast on Vaivara Vallavalitsust teavitatud kirja teel.

Udria maastikukaitseala kohta on Vaivara Vallavalitsus esitanud ettepanekud, mis on alljärgnevas tabelis:

Märkuse tegija	Märkuse sisu	Tulemus
Vaivara Vallavalitsus Kiri: 28.12.2004 nr 9-4.8/1229	Ettepanek viia läbi arutelukoosolek kõigi asjaosaliste osavõtul.	Avalik arutelu toimus 20.01.2005
Vaivara Vallavalitsus Kiri: 28.12.2004 nr 9-4.8/1229	Täpsustada pangaaluste metsade looduskaitse väärtust, kaitsekorraldust. Määrata täpsemalt kaitse-eesmärk ja käsitleda põhjalikumalt panga- ja kaldakaitset.	Täpsustused avaldatud avalikul arutelul.
Vaivara Vallavalitsus (20.01.05)	Ettepanek moodustada Perjatsi oja ida pool – riigi omandis oleva maa piires Perjatsi sihtkaitsevöönd.	Moodustatud hooldatava kaitsekorraga Perjatsi sihtkaitsevöönd.
Vaivara Vallavalitsus (20.01.05)	Tuletõrjeautoga ligipääsu võimaldamiseks peab jääma teede rajamise võimalusi. On täheldatud kaldakahjustusi, kas kaitseala staatus annab võimaluse kaldakindlustuse	Elupaigatüüpide säilitamise ja taastamise vajadusest lähtuvalt on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul teede ja liinirajatiste rajamine Pimestiku ja Perjatsi sihtkaitsevööndis ja Perjatsi ning Udria piiranugvööndis.

		rajamiseks?	Kaldakahjustuste mõjusid Natrura 2000 Udria loodusalale käsitletakse Sillamäe sadama keskkonnamõjuhindamises.
Vaivara (20.01.05)	Vallavalitsus	Probleemiks on Narva-Jõesuu poolisel rannamaastikul tee seisukord ja autode parkimine. Omaniku maadel on Vallavalitsus puhkekohti korras hoidnud, kuidas on väljavaated peale kaitse-eeskirja kinnitamist?	Kaitsealale on võimalik rajada teid kaitseala valitseja nõusolekul.

Rein Randver
Minister